Jan/
Febr
87

Archief

'ONT-MOETEN'
J. W. Brouwersstr. 18
AMSTERDAM

Humanistisch Opleidings Instituut
BIBLIOTHEEK
Postbus 797 - 3500 AT Utrecht

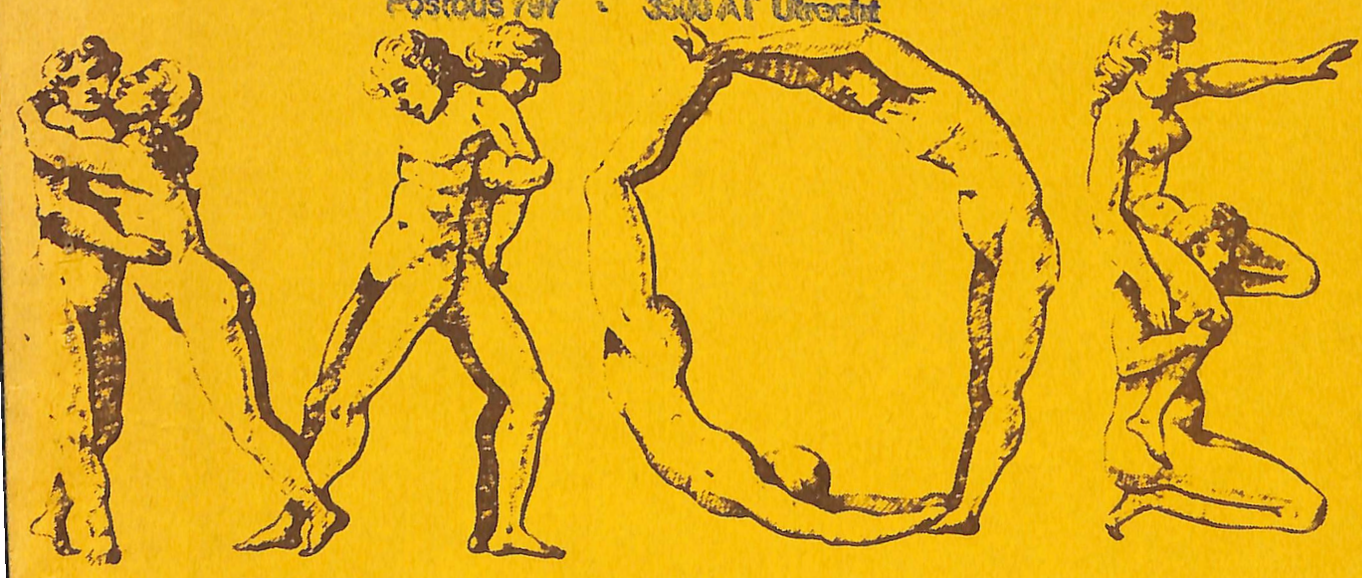

Humanistisch Verbond

ONT-MOETEN Jaargang 3 nummer 3
Januari/Februari 1977

Informatief tijdschrift van het groepswerk van het Humanistisch Verbond, verschijnt 6 keer per jaar en kost f 15,- per jaargang van October tot October. Losse nummers f 3,-.

Redactie: Albert Nieuwland, Jan Hein Mooren, Denijs Bru.

Administratie: J.W.Brouwersstraat 18, Amsterdam. Postgiro 456508 tnv Albert Nieuwland te Amsterdam.

Omslagontwerp: Han de Vries.

De verantwoordelijkheid voor de gepubliceerde artikelen berust alleen bij de schrijvers ervan. Overname van artikelen of delen ervan is pas toegestaan na toestemming van de redactie.

ten geleide:

Dankzij allerlei vriendelijke vrijwilligers (Ont-moeten moet zich nog steeds helemaal zelf bedruipen) een nieuw en helderder uiterlijk. Hopelijk kunnen we dit blijven volhouden: na een inzinking vertonen we nu weer lichte groeineiging en zitten zo tegen de 175 abonné's. Er kunnen er nog meer bij.....

Een afwisselend nummer: Jan Hein Mooren schrijft over Veiligheid, een voorwaarde, die vaak en terecht aan ontmoetingsgroepen gesteld wordt, maar die natuurlijk òòk voor iedere vorm van groepswerk geldt èn - dat wordt nogal eens vergeten - voor iedere organisatie (Jack Tsang wees daar in het vorige nummer ook al op). In ontmoetingsgroepen wordt veiligheid door de mensen zelf 'gemaakt', door de specifieke wijzen waarop de betrokkenen zich (voor hun gevoel) veilig stellen, te kunnen bespreken in een open sfeer zonder druk van verandering.

Riet Roggeveen onderschrijft in Mijn ervaringen met humanistisch vormingsonderwijs in grote lijnen het artikel van Hanny Baranyai in 't vorige nummer. Ook haar speciale aandacht gaat naar de gevoels- en relationele kant van het HVO en ze komt er eerlijk voor uit dat ze 't een boeiend maar moeilijk vak vindt.

Albert Nieuwland trok naar onze zuiderburen om een interview te houden met Wilfried Paesschierssens, staffunctionaris van het Vrijzinnig Humanistisch Vormingswerk over de activiteiten van de Vlaamse humanisten. Duidelijk komt - naast een aantal overeenkomsten - naar voren een véél actievere maatschappelijke opstelling dan bij ons 't geval is, ook op 't gebied van vormingswerk. Aan de andere kant valt de 'grote zwarte plek' van het relationele- en belevingsgerichte groepswerk op. Beide kanten kunnen nog veel van elkaar leren!

Redactie.

veiligheid

door Jan Hein Mooren.

Veiligheid als iets persoonlijks

Veiligheid in ontmoetingsgroepen is een subjectief, persoonlijk gegeven. Wat voor de een veilig is, kan voor de ander onveilig zijn en dat zal weer variëren alnaargelang de situatie anders is.

Een veilige sfeer wordt in de interacties door de deelnemers zelf 'gemaakt'. Naarmate de sfeer in de groep veiliger wordt, verdwijnt de behoefte aan verdediging en komen de deelnemers toe aan een groeiproces waarin de ontwikkeling van emotionele aspecten van de persoonlijkheid centraal staat. Hiervoor is het noodzakelijk, dat de specifieke wijze waarop deelnemers zich veilig stellen, in een open sfeer, zonder druk tot verandering, besproken kan worden.

Zijn ontmoetingsgroepen wel veilig?

Mbt ontmoetingsgroepen hoort men dikwijls de vraag, of 't wel veilig is om aan een dergelijke groep mee te doen, of er niets verkeerd kan gaan. Deze vraag geldt voor iedere situatie, waarin groeiprocessen een rol spelen, maar juist bij ontmoetingsgroepen komt deze vraag sterk naar voren. Hierdoor zijn mi 3 redenen aan te geven:

1) De ontwikkeling van de 'encounterbeweging'is nogal explosief geweest en vergezeld gegaan van sensationele verhalen over positieve zowel als negatieve effecten. Naarmate er meer aanleiding lijkt te zijn om te spreke van een encounter-'religie' neemt ook de (mi terechte) behoefte toe aan waarschuwende geluiden, bijv omtrent de kwaliteit van de begeleiding of omtrent de aan ontmoetingsgroepen ten grondslag liggende ideologie.

2) De vraag omtrent veiligheid is van belang ivm de specifieke doelstelling van ontmoetingsgroepen: is het binnen een aantal avonden en een weekend wel mogelijk om, zonder brokken te maken, te werken aan de emotionele ontwikkeling der deelnemers? Het belang naar de vraag omtrent veiligheid is des te groter naarmate de groepen meer worden gebracht als het nieuwste middel tot 'verlossing' uit de vervreemding die deze maatschappij veroorzaakt.

3) Het verschil tussen de laboratoriumsituatie van een ontmoetingsgroep enerzijds en de werkelijkheid van alledag anderzijds geeft aanleiding tot vragen naar de veiligheid. Het in de groep geleerde zou buiten de groep aanleiding geven tot moeilijkheden omdat de omgeving van de terugkerende deelnemer niet is meegegroeid met diens ontwikkeling.

De vraag naar de veiligheid wordt niet alleen van buitenaf gesteld. Ook binnen de groep is 't een vraag, die in een of andere vorm naar voren komt. Waar vanuit de eerste 2 redenen gevraagd wordt of de groepen wel veilig genoeg zijn, wordt in het 3e geval geargumenteerd, dat groepen wel eens te veilig en daardoor oorzaak van verminderde weerbaarheid zouden kunnen zijn.

Veiligheid als kwaliteit van interacties

De vraag naar veiligheid is bij aanvang van de groep voor veel deelnemers identiek aan de vraag of er vooraf waarborgen zijn, dat er niets mis kan gaan. In de opzet van de groep en in het contract tussen deelnemers en begeleiding zitten momenten, die een zinvol groepsgebeuren mogelijk maken en tegelijkertijd bijdragen tot een

zekere mate van veiligheid voor de deelnemers. Zo komen de deelnemers aan de ontmoetingsgroepen van het Humanistisch Verbond met tussenpozen een aantal malen bij elkaar, waardoor deelname aan een groep niet een teveel op zichzelf staande gebeurtenis wordt. Ook worden er afspraken gemaakt over verantwoordelijkheid en over nanazorg (indien nodig). Door een korte uiteenzetting over werkwijze en doelstelling krijgen de deelnemers een allereerste kader aangereikt, waarbinnen zij hun ervaringen een plaats kunnen geven.

Veiligheid wordt echter nimmer door dergelijke afspraken en uiteenzettingen vooraf gewaarborgd. Volledige veiligheid garanderen is ook niet zinnig. Het gaat in ontmoetingsgroepen immers om groeiprocessen, wat inhoudt, dat er momenten voorkomen waarop het oude vertrouwde wordt losgelaten, zonder dat voor het nieuwe al 'n vaste vorm gevonden is.

Wat wel of niet in psychologisch opzicht veilig is, is niet concreet aanwijsbaar te maken. Veiligheid moet ervaren worden. Een veilige sfeer komt gaandeweg tot stand in de interacties. Je zou kunnen zeggen: een veilige sfeer wordt in de interacties door de deelnemers 'gemaakt'. Wanneer dit lukt, verandert de vraag naar veiligheid. Waar eerst gevraagd werd naar garanties vooraf, ongeacht de mensen die in de groep zitten, leert men om af te gaan op het gevoel van vertrouwen dat men in de ander heeft.

Veiligheid en normen

In 't begin van 'n groep vindt er 'n proces plaats van kennismaken en aftasten. Samen zoeken de deelnemers naar 'n manier van omgang met elkaar, die veilig genoeg is om te leren op 'n directe en eerlijke wijze met elkaar te communiceren.

De deelnemers brengen van buiten de groep ieder 'n eigen specifieke wijze van reageren in, waarmee ze zichzelf in eerste instantie ook in de ongewone en voor velen nieuwe groepssituatie veilig stellen. Zo zal de een trachten om de situatie actief naar z'n hand te zetten door voorstellen te doen, terwijl de ander eerst eens 'n tijdje de kat uit de boom kijkt.

Veelal hebben de reacties van de deelnemers op elkaar het karakter van een normstelling, hetzij expliciet ('Kun je de dingen niet gewoon zeggen, moet 't zo emotioneel') hetzij impliciet ('Ik vond 't fijn, dat jij 't tenminste met mij eens was'). Normen geven in de onzekere beginsituatie van 'n groep voor de deelnemers 'n structuur, die veiligheid geeft doordat de acties en reacties in zeker opzicht voorspelbaar worden. O dat de normen in die fase voortkomen uit 'n behoefte aan veiligheid, hebben ze dikwijls 'n 'beperkend' karakter. Dwz dat ze gericht zijn op 't voorkomen van gebeurtenissen die gevoelsmatig als angstig ervaren worden, bijv omdat ze ongewoon zijn of omdat ze daadwerkelijk 'n bedreiging betekenen.

Naast deze normen ontwikkelt de groep gaandeweg ook 'n aantal gemeenschappelijke normen, die op den duur een intensieve interactie met elkaar mogelijk maken en waardoor de emotionele aspecten van die interactie naar voren kunnen komen. Bij 't tot stand komen van deze normen speelt de begeleider 'n belangrijke rol. Zo geeft hij bijv aan, dat 't laten zien van gevoelens gewenst is, door te vragen aan 'n deelnemer, vanuit welk gevoel hij reageert. Gezien vanuit 't doel van de groep kunnen we deze normen 'creatief','verruimend' noemen.

Beperkende normen geven weliswaar een bepaald soort veiligheid, die in 't begin van 'n groep ook noodzakelijk is, maar op den duur staan ze 'n intensieve interactie en betrokkenheid van de deelnemers op elkaar in de weg. Dit levert voor de deelnemers (gezien hun motivatie om aan de groep mee te doen) conflicten op, die aanleiding zijn tot het uiten van emoties, bijv het uiten van ontevredenheid over de gang van zaken in de groep. Deze conflicten zijn de momenten, waarop de beperkende normen ter discussie staan (weer expliciet, danwel impliciet), op

zodanige wijze, dat gestalte gegeven wordt aan het volgens de creatieve, verruimende normen gewenste gedrag. Lukt dit, dan is de groep 'n stap verder op de weg in de richting van 'n sfeer van veiligheid, die berust op betrokkenheid ipv op verdediging.

Binden en ontbinden

In iedere groep zijn krachten werkzaam die binden, zowel als krachten die ontbinden. Dwz dat sommige gebeurtenissen bijdragen tot verhoogde betrokkenheid tussen de deelnemers, terwijl andere gebeurtenissen zorg dragen voor 'n gevoel van afstand. Iedere groep staat voor de taak tussen deze krachten het gewenste evenwicht te vinden. Te grote binding leidt tot 'n gevoel dat de deelnemer zichzelf verliest in 't groepsgebeuren, er niet bewust voor kan blijven kiezen. Te veel afstand maakt, dat de deelnemers gesloten blijven, dat niemand iets van zichzelf laat zien.

Datgene wat op groepsniveau gebeurt, roept bij de deelnemers 'n diversiteit aan individuele reacties op. In 't volgende wil ik 2 reacties bekijken, die bijdragen aan versterking van 't conflict tussen behoefte aan verdediging en behoefte aan emotionele openheid en betrokkenheid. Ik ga er daarbij vanuit, dat deze reacties 'n functie hebben mbt 't streven naar veiligheid en dat beide soorten bovengenoemde krachten dikwijls binnen één reactie tegelijkertijd werkzaam kunnen zijn.

De agressieve verdediging

Een van de meest gebruikelijke vormen van reageren vanuit de behoefte aan veiligheid is de agressieve verdediging. 'N voorbeeld hiervan is de tegenaanval: de een geeft aan de ander feedback en deze kaatst direct terug met de 'ja-maar-jij'-reactie. In dit geval is de aanleiding duidelijk, maar dat is niet steeds zo. Soms voelt iemand zich ongemakkelijk (door bijv het ongewone van de situatie, of door de 'sfeer'), zonder precies te kunnen zeggen wàt er zo bedreigend is en volgt er 'n geïrriteerde reactie.

Door agressief verdedigen brengt iemand zichzelg in 'n moeilijke situatie: tegelijkertijd dat hij tracht de anderen op 'n afstand te houden, trekt de deelnemer door de wijze waarop hij dit doet de aandacht weer naar zich toe en ontvangt hij dikwijls agressieve opmerkingen terug. Dit gebeurt des temeer, naarmate de anderen zich sterker bedreigd voelen.

Degene die zich zo verdedigt, voelt zich door de reacties vaak buitengesloten of onbegrepen en hij voelt zich niet werkelijk veilig, omdat 't gevoel van onderlinge betrokkenheid langzaamaan ontbreekt of verdwijnt. De agressieve verdediging roept, hoewel 't een antwoord is op 'n ervaren bedreiging, juist onveiligheid op. Op groepsniveau zie je dat de intensiteit van de interactie toeneemt, maar dat ieder voor zich vanaf 'n eiland reageert.

Feedback kan inzicht geven in de aard van de reactie en in de konsekwenties die dit gedrag heeft. Daarbij is 't noodzakelijk, dat de deelnemer erkenning krijgt voor de verdedigingsbehoefte die op dat moment aan de eractie ten grondslag ligt. Wanneer die erkenning niet aanwezig is, wordt de feedback gezien als 'n nieuwe bedreiging, daar ze immers de boodschap geeft dat de ander zijn verdediging moet laten vallen.

De agressieve verdediging wordt, naast dat het 'n specifieke manier van reageren is van 'n deelnemer in 'n bepaalde situatie, ook door die situatie opgeroepen. Erkenning van de behoefte aan verdediging kan oa gegeven worden door de situationele aspecten te bespreken die deze behoefte oproepen. Dit kan resulteren in 'n gezamenlijk zoeken, 'n activiteit die de onderlinge betrokkenheid bevodert. Tevens wordt hierdoor inzicht in de aanleiding van de reactie bevorderd, waardoor de deelnemer in de toekomst op meer adekwate wijze (dwz meer in overeenstem-

ming met zijn behoefte) kan reageren.

De volgzame onbekende

Een 2e dikwijls voorkomende wijze van streven naar veiligheid in de groep is te zorgen, dat je niet gezien wordt, onzichtbaar blijft. Een deelnemer, die op deze wijze voor veiligheid zorgt, doet ogenschijnlijk goed mee en er is - zeker in 't begin van de groep - weinig verschil te zien tussen hem en de anderen. Hoogstens kun je na 'n tijdje constateren, dat zo iemand je nog niet is opgevallen. In zeker opzicht is de volgzame onbekende de tegenpool van de agressieve verdediger, omdat deze laatste zich door z'n optreden juist tot middelpunt van 't groepsgebeuren maakt

De volgzame onbekende is niet per definitie stil of teruggetrokken. Eerder is 't zo, dat de kontakten die hij heeft en zijn inbreng in de groep kleurloos zijn, gevoelsarm. Wat hij doet, doet hij nl niet omdat hij dat van binnenuit zo graag wil, maar omdat hij bang is om de mening van anderen over zichzelf te horen. Hoewel hij ogenschijnlijk meedraait als ieder ander, staat z'n afhankelijke opstelling 'n werkelijk kontakt in de weg.

In de normale, dagelijkse situatie kun je 't lang volhouden om onzichtbaar te blijven. Immers, de kontakten spelen zich daar dikwijls af op 'n oppervlakkig niveau en bovendien wisselt de groep mensen waartussen je verkeert voortdurend. In 'n ontmoetingsgroep werkt deze manier van veiligstellen ook wel, maar slechts enige tijd. Naarmate de anderen meer als unieke individuen naar voren komen, loopt de onzichtbaarheid sterker in de gaten: juist de onbekendheid wordt opvallend. Op 'n zeker moment wordt hierover feedback gegeven, bijv omdat 'n ander 't ontbreken van echt kontakt als 'n gemis gaat voelen en dat is 't moment, waarop dikwijls naar voren komt waarom iemand zich op de vlakte houdt. Wanneer dat bespreekbaar is, is dat op zich al 'n veranderingsmoment, omdat juist hierdoor de onbekendheid verdwijnt.

Veiligheid en betrokkenheid

Een van de effecten van deelname aan 'n ontmoetingsgroep is, dat de deelnemer adekwater gaat reageren in relaties. Daarvoor is nodig, dat hij z'n eigen gevoelens goed onderkent en vanuit die gevoelens reageert. Om dit doel te bereiken is 'n eerste vereiste, dat de deelnemer z'n gevoelens in 'n voldoende veilige sfeer kan exploreren, dwz in 'n sfeer die niet wordt gekenmerkt door verdediging, maar door 'n gevoel van betrokkenheid bij de ander. Dit gevoel wordt bevorderd door 't bespreken van 'n behoefte aan verdediging (zoals bijv beide hier besproken vormen), zonder dat daardoor 'n dwang tot veranderen wordt uitgeoefend.

Wanneer de deelnemers meer bij elkaar betrokken raken, is de interactie intensiever en de feedback harder en warmer en zijn de gevoelens diepgaander dan bij de aanvang van de groep. Een veilige sfeer, die gebaseerd is op betrokkenheid, maakt 'n open en directe communicatie tussen de deelnemers mogelijk. Ervaringen, die in zo'n sfeer opgedaan zijn, vormen de basis voor positieve gevolgen van deelname aan 'n ontmoetingsgroep.

STEEN

Verdriet kit al mijn krachten samen,
zodat ik roerloos word als steen.
Mijn hele wezen wordt materie,
een ondoordringbaar star mysterie,
o sla de rots, opdat ik ween.

M.Vasalis
(Vergezichten en gezichten,
uitgev. van Oorschot)

Mijn ervaringen met HUMANISTISCH VORMINGS ONDERWIJS

door Riet Roggeveen.

Wat hierna volgt is een weergave van mijn ervaringen mèt en ideeën over humanistisch vormingsonderwijs (HVO). Hiermee zou ik ook andere vormingsleid(st)ers uit willen nodigen om eens hun ervaringen op te schrijven. (Dit is al gebeurd door Marianne de Kleijn - van Betten in Ont-moeten van Maart/April '76 en door Hanny Baranyai in Ont-moeten van Nov/Dec '76, Red.)

Ik geef nu voor het 3e jaar humanistische vorming op 2 basisscholen in Rotterdam, bij elkaar 8 uur. Hiervoor had ik in Rotterdam de applicatiecursus - die daarvoor opleidt - gevolgd. Ik was zeer enthousiast. Ik hou erg van kinderen, dus wat kon me gebeuren. Onderwijservaring had ik niet. Vond ik ook niet zo belangrijk. Ik red 't wel! Met dit overmoedige gevoel begon ik HVO te geven. Ik zie nog Kees van der Hulle meewarig naar me kijken, toen hij eens bij ons was en ik hem dit zo vertelde.

Het is toch allemaal wat anders uitgepakt. En nu na 2½ jaar, voel ik me ietwat ontnuchterd, toch met een taai soort doorzettingsvermogen, het nog steeds leuk vindend en het af en toe hartgrondig verwensend. Wat een hondebaan! Soms zuigt het volkomen alle energie uit je, soms krijg je zo ontzettend veel terug, dat het de vervelende ervaringen weer teniet doet en je toch weer doorgaat.

Hoe zie ik HVO:
- onderwijs op een humanistisch vormende manier
- onderwijs tot mensvorming
- op een menselijke manier bezigzijn met jonge mensen.

<u>eigen mensbeeld</u>

Daarmee kom ik bij mijn eigen menszijn. Het is erg belangrijk voor degenen waar je mee werkt, dat je weet wat je eigen menszijn voor jezelf betekent, hoe je mensbeeld er uit ziet. Ik ga ervanuit, dat wat je bent je ook uitdraagt naar de groep waar je mee werkt.

Door de applicatiecursus, maar eigenlijk al veel eerder, doordat wij (mijn man en ik) te maken kregen met het Humanistisch Verbond, herken je plotseling veel dingen bij anderen, waarvan je eigenlijk tot dan toe, stilzwijgend aannam, dat die ideeën alleen bij jezelf leefden. Boeken van Maslow, Fromm, Rogers, e.a. werden door mij verslonden. 'Dat is 't' of 'zo zou 't moeten'. Langzamerhand ontdekte ik, dat ik eigenlijk altijd al humanist geweest ben.

Wat heeft dat nu met HVO te maken? Ontzettend veel. Als je nl niet achter die humanistische ideeën staat, ben je ook nooit in staat dat over te brengen naar anderen. Je eigen houding,

je eigen manier van doen is erg belangrijk. Daar sta je mee voor de klas. Daarmee reageer je op alle kleine voorvalletjes in de klas. Je staat daar als mens, met je eigen menselijke eigenschappen en als zodanig reageer je ook.

vorming, géén onderwijs

Daarmee kom ik op een ander punt, nl dat je vorming niet kan onderwijzen. In onderwijs zit iets onderworpens: je gaat uit van een model. Vorming beleef je met je hele persoonlijkheid. Je kan vorm geven aan...die persoonlijkheid. Eigenlijk voel ik mee een soort tussenpersoon die tussen kinderen en volwassenen in staat, om dmv mijn doorlaatkleppen de aangeboden informatie om te vormen tot een begrijpbare vorm voor kinderen, zodat die zichzelf ervaren, zichzelf ontdekken, zichzelf bewustworden.

Rogeriaanse houding

Dat vraagt van de werker een bepaalde houding, die ik de 'Rogeriaanse' houding zou willen noemen, waarin een aantal punten belangrijk zijn, nl echtheid, empathie, acceptatie, gelijkwaardigheid.

In hoeverre ben je in staat om echt te zijn? Kan je echt reageren naar kinderen en omgekeerd: geef jij hun de gelegenheid om echt naar jou te reageren? Kan je ze accepteren zoals ze zijn, met al hun spontane luidruchtigheid? Kan je jezelf in hen verplaatsen, in hun gedachtenwereld en in hun belevingswereld? In hoeverre kan je het kind accepteren als een gelijkwaardig mens, met misschien minder ervaring. maar met toch een duidelijk eigen leventje? Dit zijn vragen die een werker zich moet stellen als hij/zij HVO gaat geven.

Onderwijshouding

In de school staat de onderwijzer ook vanuit zijn menszijn voor de klas, maar aan hhem wordt bovendien de eis gesteld dat hij de kinderen binnen een bepaalde tijd iets moet leren. De manier waarop hij dat doet heeft zijn uitwerking op de kinderen. Is hij autoritair, tolereert hij geen uiting van gevoelens, niet van zichzelf, maar helemaal niet van kinderen, dan brengt dit bijna altijd spanning in de groep.

Als jij dan een uurtje HVO komt geven waarbij de kinderen wèl de gelegenheid krijgen hun gevoelens te uiten, dan wordt het in het begin een puinhoop. Het kost je dan erg veel tijd en nog meer energie om met zo'n groep iets te beginnen.

'n hum. onderwijzer is nog geen vormingsleider

Heeft de onderwijzer zelf ook humanistische ideeën, dan is dat te merken aan de kinddren. Maar daarmee is hij nog geen humanistisch vormingsleider. Vaak hoor je de bewering: 'n onderwijzer kan dat toch ook?' Hij kan het inderdaad als hij alleen gericht op de vorming van het kind bezig is. Vaak past hij zijn ideeën toe in de verwerking van een zaakgericht werken. Hij moet hen iets leren. Dat kan hij op een menselijke manier doen en draagt daarmee zeker ook bij tot de vorming van het kind. Maar waar de humanistische vormingswerkers speciaal mee bezigzijn, nl met de ontplooiing van elk kind naar zijn eigen geaardheid, daar komt de onderwijzer vaak niet aan toe, is bovendien zijn taak ook niet.

Groepswerk

Je zou HVO ook kunnen zien als groepswerk. Wat voor volwassenen geldt, geldt ook voor kinderen. Het voordeel (soms ook nadeel) is hierbij, dat kinderen spontaan hun gevoelens uiten, terwijl volwassenen vaak op allerlei manieren proberen dit te verbergen, hoewel het mee blijft spelen als een ondergrondse stroom.

Door een bepaalde les maak je bij kinderen bepaalde ge-

voelens wakker, die soms met zo'n hevigheid losbarsten, dat je dat niet meer in de hand kan houden. Dan is 't vervelend dat de onderwijzer daar ook mee te maken krijgt als je 45 min. om zijn, want meestal zijn de ontstane spanningen dan nog niet opgelost. Spanningen die vaak ook ontstaan, omdat door jouw andere benaderingswijze,-op een gelijkwaardig niveau - je de kinderen meer vrijheid geeft, die ze niet gewend zijn. Vaak blijkt er veel agressie in de groep te zitten, die uitbarst in jouw uurtje vorming. Probeer dan maar niet met je programma door te gaan, want het programma biedt zich levensgroot aan. Ga daar maar eerst aan werken. Voor je met je programma werkelijk kan beginnen, moet er een sfeer zijn van veiligheid, vertrouwen en wederzijds respect. Als die relatie niet gelgd is, kom je ook niet toe aan diepere dingen van henzelf.

Spel, maar meer dan spelletje

Om die sfeer te krijgen, kunnen een aantal spelvormen dienen. Er kan geruime tijd overheen gaan voor die sfeer bereikt is. Omdat je maar éénmaal per week 45 minuten in een groep komt, moet je steeds opnieuw beginnen met die sfeer op te bouwen. Als die er eenmaal is, is vaak de tijd om. Maar het blijft wel hangen en op den duur weten ze hoe ze zich bij jou kunnen gedragen.

Er zit echter ook een gevaar in; juist vanwege tijdgebrek en de slechte continuiteit kan je al gauw de naam krijgen van 'de juffrouw van de spelletjes'. De bedoeling van HVO is toch méér dan alleen het geven van spelletjes, hoewel op zich spelletjes een grote vormende waarde hebben. Kinderen zijn practisch met elkaar bezig, moeten zichzelf waar maken in een spel.

Maar om dat méér gaat 't eigenlijk. En daar zit meteen 't moeilijkste punt om aan te werken. Want hoe breng je mooie humanistische idealen naar de practijk? Dat is een voortdurende worsteling. Soms lukt 't wel, soms niet.

Wanneer is 'n les geslaagd?

Het ligt er ook maar net aan wanneer je zelf vindt, dat 'n les geslaagd is. Als ik in 'n heel kort gesprekje, zomaar tussen 2 opdrachten door, een goed contact met 'n kind heb, waarin 't iets over 'n probleem vertelt waar hij mee zit, dan is dat ene moment voor mij al voldoende om mijn les geslaagd te vinden: je ziet zo'n kind dan helemaal opbloeien.

Vaak krijgen in jouw uurtje andere kinderen aandacht dan bij de onderwijzer. Het blijkt bijv. dat 'n bepaald kind erg goed is om zich expressief met zijn lichaam te uiten. De andere kinderen kennen hem eigenlijk alleen maar als een stom joch dat niet goed mee kan komen met rekenen en taal. Door de waardering van de groep over deze bijzondere prestatie, die ze nooit achter hem gezocht hadden, krijgt hij een andere plaats in de groep. Ze accepteren hem meer, dat kan voor 't betreffende kind weer stimulerend werken om zich ook in die andere vakken, die hij niet zo goed beheerst, te verdiepen.

Het kan ook vaak om die reden goed zijn om de onderwijzer erbij te laten zijn. Hij maakt de kinderen dan op een heel andere manier mee en het kan ook bij hem bepaalde vooroordelen relativeren.

Integratie

Het is erg belangrijk hoe onderwijzers(essen) van de betreffende groepen waar jij HVO aan geeft zelf tegenover dit HVO staan. Als ze 't 'n beetje onzinnig geklungel vinden en dat ook naar de kinderen laten blijken, waordt 't voor jou nog moeilijker om te werken. Als ze er de waarde van inzien en zelf ook meewerken, dan wordt 't geïnegreerd in 't onderwijs. Dan hangt 't niet zo los meer van

't hele schoolgebeuren. Voor de kinderen is dit zeer zeker van belang. Voor hen is 't dan iets geworden wat bij de school hoort.

Ont-moeten

In het kader van ont-moeten zou dit 'n bijdrage kunnen zijn om veel 'moeten' binnen 't onderwijs te ontdoen van dat moeten. Een andere manier van onderwijs gericht op kinderen, gericht op samenwerking, als dat oa bereikt wordt met HVO, zou dit naar zowel kinderen als naar de school een dubbele betekenis krijgen.

Al met al is Humanistisch Vormings Onderwijs een zaak in beweging, waar nog lang niet alles over is gezegd.

Naschrift

(als reactie op 't artikel van Hanny Baranyai in Ont-moeten van Nov/Dec '76)

Bravo Hanny!

Je stuk over HVO in de vorige Ont- moeten heb ik gelezen en ik ben 't roerend met je eens. De redactie had mij gevraagd 'n stukje over HVO te schrijven, dat door allerlei omstandigheden pas door mij opgestuurd werd één dag voordat ik in Ont-moeten jouw stuk las. Daarmee is mijn stukje misschien overbodig, hoewel er toch weer andere kanten in belicht worden.

Dat neemt niet weg dat de basis voor dit alles is: liefde voor 't kind, liefde voor de medemens! Dat is 'n grondvoorwaarde en ik ben erg blij om bij jou te ontdekken dat jij er ook zo over denkt. Ik geloof echter wel, dat je wat ervaring met 't geven van HVO moet hebben (en de kinderen met jou), wil je inderdaad kunnen gaan werken aan die dagelijkse probleempjes, die voor kinderen vaak levensgrote problemen zijn. Daaraan werken zie ik ook als de belangrijkste taak van het HVO.

Voor je daaraan kan gaan werken, gaat vaak een lange 'inwerkperiode' vooraf. Dat hangt ook erg van de groep af. Bij sommige groepen bereik je eerder zo'n vertrouwelijke sfeer dan bij andere groepen. Elke groep vraagt zijn eigen benadering. Van jou als vormingswerker wordt een soepele houding verwacht en een direct kunnen inspelen op aangeboden situaties. Dat creatieve handelen kan je eigenlijk alleen maar leren door het zelf te doen.

Dit als reactie op jouw stuk, Hanny. Bedankt, ik heb er erg veel in herkend en ervan genoten.

Riet Roggeveen.

humanisme en groepswerk bij onze zuiderburen

een interview door Albert Nieuwland.

Vanaf Antwerpen CS langs eethuisjes, die noden tot een mosselfestijn voor 150 frankskes met lijn 12 naar de bescheiden buitenwijk Kiel. Door de Abdijstraat en de Kanunnikenstraat naar de Limburgstraat nummer 49, het hol van de Vlaamse humanistische leeuw. Het blijkt een nogal sfeerloos, modern bedrijvig pandje boven een garage te zijn. Ik word ontvangen door een vriendelijke kettingrokende Vlaming met een vermoeid gezicht, temidden van rinkelende telefoons en wenkende mensen. Hij luistert naar de fraaie naam Wilfried Paesschierssens en is stafmedewerker van de club.

Albert: Eerst maar wat informatieve vragen. Hoe groot is het Humanistisch Verbond in België eigenlijk? Wilfried: Totaal ongeveer 15 duizend leden, onderverdeeld in verschillende werkgroepen. Het HV zelf zonder zijn werkgroepen heeft ongeveer 4000 leden. De Oudervereniging voor de Moraal heeft ongeveer 12000 leden, waaronder ook HV-leden, maar totaal komen we op 15-16000 leden.

Oudervereniging voor de Moraal

A: Wat is dat precies, die Oudervereniging en wat is 't verschil met 't HV? W: Het is 'n werkgroep, ontstaan uit het HV, die zich als doel gesteld heeft de ouders van de kinderen, die op school de cursus moraal volgen, te verenigen om inspraak te hebben in de inhoud ervan. Verder verdedigen ze de rechten en plichten van de leraars ervan, komen op voor de kinderen, proberen meer uren te krijgen, enz. Die Oudervereniging is daardoor ook meer dan het HV actiegericht op het terrein van de Openbare Diensten. De cursus moraal is nl. een gewoon vak op school en valt onder de minister van Nationale Opvoeding.
A: Is 't te vergelijken met ons humanistisch vormingsonderwijs? W: Nee, 't heeft een totaal andere optiek. Daarbij staat het HVO nog in zijn kinderschoenen t.o.v. de cursus moraal. Het zijn vrijwilligers die 't geven, bij ons zijn 't officiëel aangestelde leraars. Het HVO valt meer te vergelijken met ons vormingswerk.
A: Daarover dadelijk, maar eerst nog even over die cursus moraal. Om wat voor kinderen gaat 't eigenlijk? W: Er zijn verschillende niveaus. Bij 't basisonderwijs van 6 - 12 jaar heeft men een 'bijzondere leermeester moraal'. A: Héét die meneer echt zo?? W: Ja, die geeft 2 uur per week les aan een klas of aan een groep kinderen die uit verschillende klassen komen. Vervolgens hebben we 'n 'regent moraal' voor 't lager secundair onderwijs van 12 - 15 jaar en de 'leraars moraal' hoger secundair onderwijs van 15 - 18/19 jaar, ook 2 uur per week. Dan hebben we nog de opleiding voor het vak moraal aan de 'Regentaten' , meestal wordt dit als derde vak naast Nederlands en Frans gekozen, en tenslotte is er het vak moraalwetenschappen aan de Universiteiten.

A: Nou is voor mij het vak moraal nog niet duidelijk, er zijn zovele moralen..... W: Ja, ik had moeten zeggen: de niet-confessionele moraal. Bij de katholieken heet 't vak nl. 'katholieke godsdienst en de daarop berustende moraal', zo ook bij de protestanten, joden, mohamedanen. A: Wie maakt nou uit, welke moraal op een school wordt toegelaten? W: Als er maar één kind op school zit, dat mohamedaanse moraal wil, dan kan zo'n leraar aangevraagd worden. A: Krijgt die dat dan ook?? W: Dat hangt niet van het Ministerie maar van die kerk af. A: Moet die dat dan bekostigen? W: Nee, maar ze moeten de mensen ervoor hebben! A: Maar dát is toch wel te fiksen? W: nou.. voor de katholieke kerk is dat geen probleem, maar bijvoorbeeld voor de joden wel. A: Stel nou, dat er in heel Vlaanderen op iedere school één joods kind zit... W: dan zal de Opperrabbijn niet naar iedere school een joodse leraar moraal sturen. A: Waarom niet: hij wordt toch door de overheid betaald? W: Ja, maar je moet een bepaald aantal uren (22) per week volmaken en een minimum aantal leerlingen van 8 per les hebben om als full-time betaald te krijgen.

Lessen in moraal

A: Hoe gaat zo'n moraalles? W: Op de verschillende niveaus anders natuurlijk. Ik zal over mijn eigen niveau spreken, ik ben ook 10 jaar leraar moraal geweest bij het secundair onderwijs. Er wordt géén les gegeven in de gewone zin van het woord. Er wordt een thema aangegeven en informatie daarover aangedragen. A: noem eens een thema. W: Bijv. rassendiscriminatie, jeugddelinkwentie, de grote godsdiensten. A: Goed, hoe pak je rassendiscriminatie als thema aan? Pik je iets uit de krant op? W: Ja, we vertrekken meestal vanuit de actualiteit. Met Soweto is dat niet zo moeilijk... We laten iets lezen met de vraag: wat vind je ervan? Nou, dan reageert de één emotioneel, de ander niet, een derde vindt het goed, wat er gebeurt. Vervolgens geven we zo objectief mogelijke informatie erbij, die uitmondt in een discussie die zin heeft en die in ieder geval inhoudt: hoe kunnen wij daar als humanist tegenover staan? Tenslotte komen we meestal niet tot een groepsconclusie, maar tot de bewustwording van de deelnemers van: hoe ga ik erover denken? De hele les is dus een bewustwordingsproces en een nadenken over een tema.
A: Blijft 't altijd in een discussievorm? W: Nee, 't gaat in groepsdiscussies, in discussie in subgroepjes, in rollenspel. Ik liet ook nogal eens brainstormen en alle meningen op papier zetten en ze daarna vergelijken. Verder kan je starten met 'n film, een bandopname, er zijn zóveel methoden....het hangt af van het onderwerp én van de leraar. A: Krijgt die daar een aparte didactische opleiding voor? W: Ja, er bestaat een typische methodiek voor moraalleraren. Het gaat bij de moraal nl. om kennisoverdracht, zonder dat de leerlingen de indruk hebben dat ze 't moeten leren. Het gaat wel degelijk om kennis, maar om kennis waar ze wat mee kunnen doen.
A: Uiteraard, maar wat voor technieken leren die leraren daarbij hanteren? W: De hele scala van het leiden van groepsgesprekkken: het bewust starten op een bepaalde manier, omdat het onderwerp zich ervoor leent én omdat het bepaalde reacties teweeg zal brengen. Verder natuurlijk ook de keuze van je eigen rol als leraar: speel ik de oppositiekant, ben ik scheidsrechter, enz.enz. Wat ook zaak is: een onderwerp in 50 minuten min of meer afgerond te behandelen.

Voor wie?

A: De kinderen, die op de moraallessen komen, zijn dat kinderen van humanisten, van buitenkerkelijken of kan iedereen komen? Wie maakt eigenlijk uit óf de kinderen komen?? W: De ouders. Na 18 jaar kiezen de jongeren zelf. Verder hangt 't af van de leraar. Als er een leraar godsdienst is, die niet aanspreekt, komen de kinderen naar de leraar moraal. Dit heeft voor- en nadelen. Aan de ene kant beïnvloed je zo andersdenkenden, aan de andere kant moet je met hen rekening houden en kan je niet alles doen, wat je zelf wilt. Ik denk bijv. aan seksuele voorlichting. Je moet dan toestemming van de ouders hebben, en als er dan een paar niet willen..... Het is het nut van de Oudervereniging om dat wat de ouders willen, duidelijk te krijgen.
A: Die moraallessen waren oorspronkelijk maar een déeltje van het werkgebied van het HV. Nu heb ik de indruk, dat ze een eigen leven zijn gaan leiden en misschien het HV een beetje overvleugelen. Zijn ze werkelijk zo belangrijk?? W: Ja, omdat we vinden, dat we moeten vertrekken bij jongeren. En die jongeren moeten we trachten op te vangen in het HV nadien. A: Hoe gebeurt dat?

Humanistische Jongeren

W: Via de 'Humanistische Jongeren'. Door middel van de leraar moraal zijn de jongeren vaak al gekonfronteerd met één van de 50 afdelingen van de HJ. Het hangt natuurlijk af van hoe die leraar moraal zijn taak opvat, het kan ook iemand zijn, die alleen maar zijn geld opstrijkt. A: Moreel verantwoord..... W: Ja inderdaad, maar er zijn gelukkig ook geëngageerde leraars, die zich willen inzetten voor de jeugd en/of het Verbond. Daar ontstaan kernen van mensen, die wat willen doen, van een debatavond tot aan een uitstap toe, met de ganse gamma ertussen. Automatisch gaat dat verder naar de vorming van volwassenen.
A: Vertel nog eens wat meer over die Humanistische Jongeren. W: 't is een aparte vereniging, erkend door 't Ministerie voor Nederlandse Cultuur (Hun adres is: de Merodestraat 16 in Brussel), die werkt met een vrijgestelde leerkracht, iemand die tijdelijk door het onderwijs is afgestaan voor cultureel vormingswerk. Deze jongeren zijn nogal radicaal en progressief.
A: Hoe krijg je die jongeren in vredesnaam te pakken? Wij hebben daar in Nederland zó'n moeite mee!!!! W: Heel eenvoudig: via de leraar moraal, die met zijn leerlingen buiten de schooluren om iets gaat doen, zoals dansen, een museum of film bekijken. Andere jongeren sluiten zich erbij aan en zo krijg je een kern. Er zijn zo 8-9000 van die humanistische jongeren, die héél veel doen.
A: Vroeger had je die in Nederland ook. Zou bij ons die generatiekloof niet méér dan bij jullie zijn gaan meespelen? Bij ons kan ik

me zo voorstellen, dat een jongere buiten schooltijd wel eens van zijn leraren af wil zijn. Om dan nóg steeds onder de paraplu, óók of eigenlijk zéker van zo'n moraalleraar te blijven zitten..... nee! En na je 18e ga je helemaal uitwaaieren. Op je 35e zie je misschien tenslotte wel weer eens wat in het HV. W: Wat me wél is opgevallen, is dat in Nederland de mensen in het Verbond veel ouder zijn dan bij ons. Er is bij jullie inderdaad een generatiekloof, er zijn bijna geen dertigers bij jullie in het Verbond. A: Ja, dat is zo, maar ik dacht even aan de generatiekloof in het volk zelf. Heb je 't idee, dat die in Vlaanderen niet zo groot is als bij ons? W: Die generatiekloof is er bij ons ook, maar we hebben 't makkelijker omdat we die cursus moraal hebben.

Humanistische Jongeren Service

W; Daarbij komt nog, dat we via de 'Humanistische Jongeren Service', de Humjos, jongerenreizen organiseren, zodat we toch kontakt houden met mensen op een leeftijd, dat ze willen gaan uitzwermen.
A: zo zo..... W: Die Humjos verleent trouwens allerlei diensten: ze kunnen een popgroep, 'n zanger, 'n spreker leveren. Ook verzorgen ze zg jeugdateliers, waar jongeren met kleintjes aan manuele expressie doen of aan muziek. Zo heb ik indertijd een soulgroep gehad, die tot in Egypte uitgenodigd is. A: En dit wordt allemaal gerund door moraalleraren buiten hun gewone werkuren? Geweldig! Krijgen ze voor dit vrijwilligerswerk ook voeding?
W: Zowel de HJ als de Humjos organiseren kaderdagen. Half Februari is er zo een congres over 't onderwerp 'Vlaanderen - CVP-staat?', omdat we steeds meer een christelijke staat dreigen te worden. Je móet je wel politiek gaan engageren. Allen met ethiek kom je er niet meer. Andere onderwerpen van de laatste tijd waren: euthanasie, abortus, werkloosheid. Het komt allemaal ter sprake, 't is een voortzetting van de lessen moraal, meestal in weekends. Je hoeft ook niet te denken, dat je daar als spreker ze wel eens zal zeggen, wat ze moeten vinden. Je kan alleen informatie geven en zeggen: zó doe ik 't. De rest doen zij. Er is 'n blad, vroeger heette 't 'Pro en Kontra', nu 'Pro of Kontra', omdat ze niet tweeslachtig willen zijn.

Géén ontmoetingsgroepen

A: Organiseren jullie ook wat wij noemen 'relationeel vormingswerk', ontmoetingsgroepen, met als doel bewustwording van wie je bent en hoe je met elkaar omgaat. Iets, dat bij onze jeugd nogal aanslaat.
W: Nee, dat is nog een grote zwarte plek. Er is wél behoefte aan, 't komt ook wel, maar we hebben een tekort aan mankracht, je valt steeds op dezelfde mensen terug. Op de universiteiten zijn er wel vrijzinnige studentengroeperingen.

Vrijzinnig en humanistisch

A: Wat is eigenlijk het verschil tussen vrijzinnig en humanistisch?
W: We gebruiken de woorden samen, om verwarring te voorkomen. Jullie in Nederland kennen toch ook vrijzinnige kerken? Wij zijn geen kerk. Het humanistische legt de nadruk op de mens als middelpunt, het vrijzinnige op het onbevooroordeelde van onderzoek, dat je als relatief vrij mens kan doen. A: Dus 't overlapt elkaar, dat tweede zouden wij ook humanistisch noemen. W: Dat zit er bij ons niet in. Er zijn bij ons ook christen-humanisten. Erasmus was toch ook zo iemand: christenen die niet bij een kerk willen horen en zich humanist noemen. A: Dus vrijzinnig wil bij jullie zeggen: niet-godsdienstig. W: Inderdaad, niet aan een kerkelijke traditie gebonden.

A: Is 't christen-humanisme een belangrijke kracht in Vlaanderen?
W: Het is niet meer dan een stroming, zonder organisatie trouwens. De katholieke kerk bezit eigenlijk alle structuren.

Humanistisch Verbond

A: Nu naar het HV. Je zei dat de humanistische jongeren zich met jongeren tot 35 jaar bezig hielden. Betekent dat, dat 't Verbond alleen maar mensen van boven de 35 aantrekt? W: Nee, veel jongeren uit de Humanistische Jongeren zijn ook lid van het Verbond en zitten zelfs in de Raad van Beheer! Dit om de link tussen jongeren en volwassenen te leggen.
A: Wat is de gemiddelde leeftijd van jullie Verbond? W: Tussen de 35 en de 50 jaar. A: Bij ons hebben de dertigers net allemaal kinderen en kunnen zich niet losmaken voor vrijwilligerswerk. W: Het kader bij ons , dus de actieve vrijwilligers is tussen de 30 en de 40 jaar. A: Nou, dat is mooi! Hebben jullie net als wij afdelingen van het Verbond? W: Ja, we hebben 50 afdelingen van het Verbond en 65 van de Oudervereniging. Maar 't is in feite één pot nat. Samen heten we dan ook het Vrijzinnig Humanistisch Vormingswerk. We hebben dezelfde principes, alleen we pakken 't anders aan. De 'ouders' komen uit allerlei lagen van de bevolking, terwijl de leden van het Verbond 't meest uit onderwijskringen komen.
A: Is er geen behoefte om er één vereniging van te maken? W: Nee, maar we hebben wél 't Vrijz. Hum. Vormingswerk, dat de activiteiten en de kadervorming van beide verenigingen programmeert. A: Wat voor activiteiten op gebied van groepswerk kent jullie Verbond? W: Nou, bijv. de nationale en provinciale kaderdagen en de gewone activiteiten van de plaatselijke afdelingen. Verder zijn er nog een aantal werkgroepen, zoals Humanitas, Stichting voor Lekebijstand, Stichting voor consulenten in gevangenissen, voor consulenten in ziekenhuizen. Al deze werkgroepen hebben ook hun eigen studie- en kaderdagen. Bij elkaar genomen hebben we per jaar zo'n 20 studiedagen.

Nationale kaderdagen

A: Hoe verloopt zo'n nationale kaderdag van jullie Verbond? Wat is 't tema, hoe pakken jullie 't aan? W: De laatste kaderdag in November ging over euthanasie, een ethisch en emtioneel nogal geladen onderwerp. We hebben eerst 't medisch aspect besproken en de mensen opgedragen er in groepjes zo rationeel mogelijk over te praten zonder zich emotioneel te laten gaan. Dat is niet van 'n leien dakje verlopen en er komen nog vervolgen over de juridische en sociale aspecten. Op 't einde van dit jaar hopen we te komen tot een uiteindelijk standpunt van het HV.
A: Hoe geef je nu verder follow-up? W: In de 4 provincies komen er ook conferenties over 't zelfde onderwerp. De provinciale besturen van het Verbond verzorgen de organisatie, wij de inhoud. Nou, en dan tenslotte polst men de mensen van de plaatselijke afdelingen bijv via gespreksavonden.
A; Wat voor andere tema's hebben jullie alzo gehad? W: Gelijkberechtiging van de niet-katholieken. Juridisch bestaan we nl niet in België. Iedereen is bij een kerkgenootschap aangesloten en wij staan niet als zodanig genoteerd. A : Wat dat betreft zijn we toch wel verder in Nederland, waarschijnlijk ook omdat we meerdere godsdiensten kennen, die ook voor erkenning hebben moeten vechten.
W: Voilà en wij moeten 't alleen doen t.o.v. één groot blok. Volgend jaar wordt 't tema ontwikkelingssamenwerking, een beetje afgekeken van Nederland, van jullie HIVOS. Een ander tema wordt 't a.s. zuilensysteem in onze radio en TV, die opgedeeld zal gaan worden

naar godsdiensten en politieke stromingen. A: Net wat wij in Nederland een beetje aan het afschaffen zijn. W: Ja maar we moeten naruurlijk wél zorgen erbij te zijn! A: Nou, dàt kennen wij ook!

Plaatselijke afdelingen HV

A: Wat voor activiteiten ontplooien zo de plaatselijke afdelingen van het Verbond? W: Dat variëert van activiteiten met een plesant karakter naar gespreksavonden over crematie, gelijkberechtiging, Chili, poëzie, enz. Dit alles afhankelijk van de behoeften van de leden. A; Het sociale aspect zit er waarschijnlijk sterk in: van elkaar te kunnen ontmoeten in een geheel katholieke, vijandige omgeving. W: ONs wordt wel eens anti-clericalisme verweten, maar we kunnen niet anders. A: Zijn de afdelingen levend? W: Door elkaar wel, hoewel er ook wel slapende bij zijn. De levendigste zijn Antwerpen, Gent, Brugge, Oostende. A: Brussel ook? W: Ook wel, maar daar werkt 't taalprobleem tegen.

Geen Waals Verbond

A: Waarom is er in Wallonië eigenlijk geen HV? W: We werken wel samen met 't Centre d'Action Laïque - dat is zoals we in Vlaanderen ook de Unie van Vrijzinnige Verenigingen hebben - , vooral op 't gebied van de gelijkberechtiging. We hebben zelfs heel goede kontakten, maar men kent in Wallonië blijkbaar niet de behoefte zich in verenigingsverband te organiseren. Misschien is 't daar ook minder nodig: in Vlaanderen is het katholicisme veel sterker dan in Wallonië. Trouwens onze culturen zijn nogal gescheiden. Als we een tweetalig Belgisch Humanistisch Verbond zouden hebben, zou dat niet gesubsidiëerd worden. We gaan inderdaad naar een federale staatsvorm toe, niet zo slecht.

HV anticlericaal, rationalistisch en te elitair

A: Wat voor leden heeft 't HV? W: Mensen uit de onderwijswereld. Dat is ook een van mijn persoonlijke kritiekpunten, dat we een té elitaire groep zijn, die ons richten op pseudo-intelligentsia. Gelukkig worden we aangevuld door die Oudervereniging voor de Moraal.
A: Wat voel je als verschil met 't Nederlandse HV? W: Overeenkomsten zijn de principes. 't Verschil zit in de historische achtergrond. Wij zijn in Vlaanderen veel radicaler en heviger t.o.v. de kerk. Dat begrijpt men in Nederland vaak niet. We zijn niet anti-geloof, maar anti-clericaal.
A: Zijn jullie ook - net zoals ons vaak verweten wordt - rationalistisch? W: Ja, dat is één van mijn kritiekpunten ook, dat we ons te weinig openstellen voor andere lagen van de bevolking. We vergeten wel eens dat er gewone mensen zijn met gewone gevoelens en gewone problematiek. A: Hoe zou je die erbij willen betrekken? W: Mijn idee is over te stappen van een idealistisch-rationalistisch humanisme naar een direct, reëel, progressief, actie-gericht humanisme. We kunnen dat door in te spelen op héél gewone problemen.
A: Noem er eens een paar. W: Bijv. het probleem van de vrijzinnige plechtigheden. Je kan makkelijk als intellectueel zeggen: ik heb dat toch niet nodig, maar iemand kan daar best, ik denk bijv aan een sterfgeval, emotioneel mee zitten. A: Hoe zou je dat willen aanpakken?

Humanistisch ritueel

W: Door de mensen duidelijk te maken, dat 't een probleem IS. Je moet de vinger op de wonde leggen en doordrukken. Bewustwording gaat vaak gepaard met een shock en dit is dan een shock-therapie. We moeten ook meer gaan doen en niet alleen maar een motie opstellen. Ik heb 't idee, dat jullie wat dat betreft, verder zijn, de Nederlander is meer actie-gericht.
A: Wat doen jullie nou concreet aan die rituelen bij geboorte en sterven? W: We zijn informatie aan 't verzamelen over hoe 't hier en daar al gebeurt. Die gaan we bundelen en op 't ogenblik zijn we aan 't nadenken over hoe 't verder naar voren gebracht kan worden. Je kan 't niet zómaar op tafel gooien, want dan zou er een heftige negatieve reactie komen. We moeten onze mensen zóver krijgen, dat ze zich in gaan leven in de mensen, die er wèl behoefte aan hebben.

Toekomst

A: Hoe zie je 't HV of liever de humanistische beweging in Vlaanderen over 10 jaar? W: Dat is 'n moeilijke vraag hoor.... Laat ik eerst 10 jaar terugblikken. We beginnen dan bij onze tegenhangers, onze katholieke broeders respect af te dwingen. Ze beginnen ons toch ergens waardevol te vinden. Dat is 't gevolg van jarenlange arbeid geweest. Mijn toekomstbeeld is, dat ik hoop, dat we de grote massa, d.w.z. alle mensen, die humanist of vrijzinnig zijn in Vlaanderen - en dat is schat ik 35% - zover krijgen, dat ze zich ertoe bekennen. Dat ze durven te zeggen: ik ben vrijzinnig humanist, jij bent katholiek, goed, we gaan discussiëren en daarna gaan we een pintje drinken.

Nieuws uit de afdelingen

van de Humanistische Jongeren

OOSTENDE

Francisco Ferrer Klub : Wellingtonstr. 52, 8400 Oostende

Vrijdag 15 oktober : voordracht en debat "Vrijmetselarij"
Vrijdag 29 oktober : film "La Vallée" (met muziek v. Pink Floyd)
Vrijdag 05 november: Voorstelling van de Belgische Liga voor de Verdediging van de Rechten van de Mens
Vrijdag 12 november: Voorstelling van de Vereniging van Vlaamse Dienstplichtige Militairen (VVDM)
Vrijdag 26 november: film "Lacombe Lucien"
Vrijdag 07 januari : debatavond "Rijkswacht: vriend of vijand ?"

HJ-BRABANT

Zaterdag 18 september : kaderdag "CHINA" mmv. Prof. Dr. L. DE CONINCK, Maxime STROOBANT.
in de Stedelijke School, Perksestraat, VILVOORDE. Aanvang : 10 uur.

WEMMEL

Ontmoetingscentrum : Zijp 18b, WEMMEL.
Donderdag 23 september 1976 om 20 u. : Paneelgesprek met debat over "gemeenteraadsverkiezingen". mmv. alle Wemmelse partijen.
Okt. 76 : Algemene Ledenvergadering.
29 okt - 02 nov : reis naar Parijs.
nov. : FILM
dec. : FUIF

Wij wensen nogmaals de aandacht van de afdelingen erop te vestigen dat alle artikels, programmaties van afdelingsaktiviteiten tijdig binnen moeten zijn, dit opdat Pro of Kontra op het geplande tijdstip zou kunnen verschijnen, aangezien de hoofdredakteur op dit punt zeer gevoelig is.
Als uiterste datum voor PoK nr. 2 werd 10 oktober genomen. Opsturen naar Nat. Sekr. met vermelding Pro of Kontra.
DANK.